

Riksdagens svar på regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av beredskapslagen, lagen om försvarstillstånd och lagen om räddningsväsendet

Till 1999 års riksdag har överlämnats regeringens proposition nr 186/1999 rd med förslag till lagar om ändring av beredskapslagen, lagen om försvarstillstånd och lagen om räddningsväsendet. Nu församlade

riksdag, som i ärendet mottagit försvarsutskottets betänkande nr 1/2000 rd, har antagit följande lagar, av dem den första efter sådan behandling som föreskrivs i 67 § 2 mom. riksdagsordningen:

Lag

om ändring av beredskapslagen

I enlighet med riksdagens beslut, tillkommet på det sätt som 67 § riksdagsordningen föreskriver,

ändras i beredskapslagen av den 22 juli 1991 (1080/1991) 1 § 1 mom., 2 § 3 punkten, 3 § 1 mom., 4 § 1 mom., 5—7 §, 9 och 15 §, 24 § 1 mom., det inledande stycket i 29 § och 29 § 5 punkten, 32 §, det inledande stycket i 33 § och 33 § 4 punkten, 37 § 1 mom. och 50 § 2—4 mom. samt

fogas till 16 § ett nytt 2 mom., till lagen nya 22 a och 25 a §, till 33 § ett nytt 2 mom. och till lagen nya 34 a, 34 b och 40 a § som följer:

1 §

Syftet med denna lag är att under undantagsförhållanden trygga befolkningens utkomst och landets näringsliv, upprätthålla rättsordningen, de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna samt trygga rikets territoriella integritet och självständighet.

2 §

Undantagsförhållanden enligt denna lag är

3) krig eller krigshot mellan främmande stater och en sådan allvarlig internationell spänning som innebär krigshot och som förutsätter åtgärder som är nödvändiga för höjande av Finlands försvarsberedskap, samt någon annan därmed jämförbar särskild händelse som har inträffat utanför Finland, om den kan vålla allvarlig fara för de grunder

för den nationella existensen och välfärden som avses i 1 § 1 mom.,

förutsatt att myndigheterna inte med normala befogenheter kan få kontroll över situationen.

3 §

När undantagsförhållanden råder kan statsrådet genom förordning som utfärdas av republikens president berättigas att utöva de befogenheter som föreskrivs i 4 kap.

4 §

Om det inte är möjligt att förfara enligt 3 § 3 och 4 mom. utan att avsevärt äventyra lagens syfte, kan det genom förordning som utfärdas av republikens president föreskrivas att statsrådet omedelbart får utöva de befogenheter om vilka bestäms i förordningen.

5 §

Fortsätter undantagsförhållandena och är det för att lagens syfte skall kunna nås nödvändigt att omedelbart genom förordning som utfärdas av republikens president berättiga statsrådet att fortsätta att utöva de befogenheter som avses i lagen, och har riksdagen inte med anledning av förordningen fattat ett beslut som avses i 3 § 3 mom. för när befogenheterna enligt den gällande förordningen upphör, trots att en ny förordning har förelagts riksdagen minst två veckor före den nämnda tidpunkten, får statsrådet utöva alla de befogenheter som nämns i den nya förordningen. Sedan riksdagen har fattat beslut om förordningen tillämpas 3 § 4 mom.

6 §

Förordningar och beslut som statsrådet har utfärdat i fall som avses i 3—5 § och som gäller utövande av sådana befogenheter som bestäms i 4 kap. skall genast föreläggas riksdagen. De skall upphävas om riksdagen så beslutar.

7 §

En i 3—5 § avsedd förordning som republikens president har utfärdat samt i 6 § avsedda förordningar och beslut som statsrådet har utfärdat skall upphävas när undantagsförhållandena har upphört.

Om förutsättningarna för att utöva en befogenhet som bestäms i 4 kap. upphör, skall de bestämmelser i en av republikens president utfärdad förordning som gäller utövandet av befogenheten samt motsvarande bestämmelser i en av statsrådet utfärdad förordning upphävas.

När en i 6 § avsedd förordning som statsrådet utfärdat upphävs helt eller delvis, upphör också de beslut att gälla som har fattats med stöd av den befogenhet som upphävs.

9 §

Vid undantagsförhållanden får inte någons grundlagsenliga rättigheter eller andra rättigheter begränsas med stöd av denna lag i större utsträckning än vad situationen oundgängligen förutsätter.

I de förordningar om befogenheter som republikens president och statsrådet utfärdar enligt denna lag och när befogenheterna utövas och verkställighet sker får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp

eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person.

Med stöd av denna lag kan inte någons i grundlagen tryggade rätt till liv och till personlig integritet eller religions- och samvetsfrihet begränsas eller någon utsättas för behandling som kränker människovärdet.

Den i grundlagen tryggade yttrande-, mötes-, demonstrations- och föreningsfriheten samt brev- och telefonhemligheten och hemligheten i fråga om andra förtroliga meddelanden, rätten att hos myndigheter använda sitt eget språk och rätten till en rättvis rättegång får begränsas med stöd av denna lag endast under väpnat angrepp och krig som riktar sig mot Finland. Den personliga friheten får begränsas enligt denna lag endast med stöd av 22, 22 a och 23 §.

15 §

Statsrådet kan övervaka och reglera produktionen och distributionen av varor samt byggandet och genom förordning föreskriva att

1) de som har hand om produktionen eller distributionen av varor eller byggandet är skyldiga att utföra vissa uppgifter samt att sköta viss produktion och distribution eller visst byggande,

2) vissa varor får produceras, tillverkas eller förädlas endast på de villkor och med de begränsningar som statsrådet uppställer,

3) vissa varor inte får hållas till salu, bjudas ut mot vederlag, överlåtas, anskaffas, lagras eller tas emot eller att de får hållas till salu, bjudas ut mot vederlag, överlåtas, anskaffas, lagras, tas emot, transporteras och användas endast på ett sådant sätt och på sådana villkor som statsrådet bestämmer,

4) byggande inte får inledas eller fortsättas utan särskilt tillstånd som beviljats enligt grunder som statsrådet fastställer, samt att

5) behövliga skyddskonstruktioner och skyddsanläggningar skall inrättas och ordnas i syfte att trygga befolkning och egendom.

Har bestämmelser om överlåtelse av en vara utfärdats med stöd av 1 mom. 3 punkten skall de, om inte statsrådet genom förordning föreskriver något annat, på motsvarande sätt tillämpas på varor som en näringsidkare för eget bruk tar ur sin rörelse.

16 §

Statsrådet kan övervaka och reglera de förmåner som hänförs till lagstadgad försäk-

ring eller sociala understöd och utkomststöd samt genom förordning föreskriva om undantag från grunderna för och verkställigheten av dem. Statsrådet kan också genom förordning föreskriva om undantag från rättelse- och fullföljdsförfarandena i fråga om dessa förmåner samt utkomststödet.

22 a §

Statsrådet kan i syfte att effektivisera räddningsväsendet genom förordning föreskriva att varje i Finland bosatt som har fyllt 17 men inte 65 år är skyldig att utföra arbete som förutsätts för att befolkningen skall kunna skyddas.

24 §

En i Finland bosatt kan enligt 22, 22 a och 23 § förordnas att utföra endast sådant arbete som motsvarar hans eller hennes förmåga och krafter. När ett arbetsförordnande ges skall personens ålder, familjeförhållanden och hälsotillstånd samt övriga omständigheter beaktas.

25 a §

I syfte att effektivisera räddningsväsendet kan statsrådet genom förordning föreskriva om undantag från vad som i övrigt gäller beträffande skyldigheterna och uppgifterna för myndigheter som sköter uppgifter inom räddningsväsendet samt beträffande befäls- och subordinationsförhållandena inom befolkningsskyddet.

29 §

Statsrådet kan genom förordning föreskriva

5) att kommunstyrelsens beslutanderätt i vissa ärenden överförs på kommundirektören eller någon annan ledande tjänsteinnehavare, dock inte i sådana ärenden där fullmäktiges beslutanderätt med stöd av 4 punkten har överförts på kommunstyrelsen, samt

32 §

Statsrådet får för att trygga en ändamålsenlig skötsel av myndigheternas uppgifter eller för att verkställa befolkningsskyddet genom förordning föreskriva att till myndigheternas användning skall upplåtas

- 1) byggnader och lokaler samt
- 2) transport-, räddnings-, släcknings-, röj-

nings-, förstahjälps- och teleutrustning, adbanläggningar samt andra för myndigheternas verksamhet eller skötseln av räddningsväsendet nödvändiga varor.

33 §

Statsrådet kan under sådana undantagsförhållanden som avses i 2 § 1—3 punkten

4) berättiga försvarsministeriet och trafikministeriet att temporärt ta i sin besittning sådana mark- och vattenområden, byggnader, lokaler och lager som behövs för höjande av försvarsberedskapen.

Utöver vad som bestäms i 1 mom. kan statsrådet, om en situation som avses i 2 § 5 punkten förutsätter det, i syfte att nå målen för befolkningsskyddet genom förordning förbjuda rätten att vistas på en bestämd ort eller att avlägsna sig därifrån eller begränsa en sådan rätt.

34 a §

Statsrådet får, om skötseln av räddningsväsendet så kräver, genom förordning föreskriva att befolkningen eller en del av den eller produktionsanläggningar och egendom skall förflyttas annanstans från ett bestämt område i den utsträckning de exceptionella förhållandena kräver det.

34 b §

I syfte att genomföra de arrangemang som avses i 34 a § kan statsrådet genom förordning föreskriva att myndigheterna får ta sådan egendom i sin besittning som behövs för ordnande av inkvartering och bespisning samt annan försörjning av förflyttad befolkning.

37 §

Har någon med anledning av åtgärder som vidtagits med stöd av 15 § 1 mom. 1 punkten, 30—32 §, 33 § 1 mom. eller 34 eller 34 b § lidit skada som inte ersätts honom eller henne med stöd av någon annan lag, skall till honom eller henne av statsmedel betalas full ersättning för skadan.

6 kap.

Förberedelser

40 a §

Rikshälsovårdschefen, som biträder stats-

rådet, leder hälso- och sjukvårdens förberedelser för undantagsförhållanden. Rikshälsovårdschefen ser till att det finns behövliga planer för hälso- och sjukvården under undantagsförhållanden och att de har samordnats med den övriga planeringen av beredskapen för undantagsförhållanden.

Rikshälsovårdschef är kanslichefen vid social- och hälsovårdsministeriet. Under krig eller av andra särskilda skäl kan statsrådet dock befria denne från uppgiften som rikshälsovårdschef och därtill förordna någon annan som har den förtrogenhet med hälso- och sjukvård som uppgiften förutsätter.

Statsrådet kan på framställning av social- och hälsovårdsministeriet för högst fem år i sänder tillsätta en delegation för hälso- och sjukvården under undantagsförhållanden, som planerar och förbereder skötseln av hälso- och sjukvården under undantagsförhållanden.

Statsrådet kan genom förordning utfärda närmare bestämmelser om vilken sammansättning och vilka uppgifter delegationen för hälso- och sjukvården under undantagsförhållanden skall ha samt om behandlingen av ärenden i delegationen.

50 §

Den som underlåter att uppfylla den ar-

betsplikt som har föreskrivits med stöd av 22, 22 a, 23 eller 25 § skall, om gärningen inte är straffbar som brott mot tjänsteplikt, för *arbetspliktsförseelse i undantagsförhållanden* dömas till böter.

Den som inte iakttar eller som annars bryter eller försöker bryta mot de bestämmelser eller föreskrifter som har utfärdats med stöd av 30—32 §, 33 § 1 mom. 1, 2 eller 4 punkten eller 34 eller 34 b § skall för *försummelse av överlåtelseplikt* dömas till böter.

Den som inte iakttar eller som annars bryter eller försöker bryta mot ett förbud eller en begränsning som meddelats med stöd av 33 § 1 mom. 3 punkten eller 33 § 2 mom. skall för *brott mot begränsningar av rörelsefriheten* dömas till böter.

Denna lag träder i kraft den 2000.

Genom denna lag upphävs förordningen den 17 maj 1963 om medicinalvården under undantagsförhållanden (246/1963) jämte ändringar.

Medicinaldelegationen, som tillsatts innan denna lag träder i kraft, fortsätter till utgången av mandattiden som delegation för hälso- och sjukvården under undantagsförhållanden.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Lag

om ändring av lagen om försvarstillstånd

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 22 juli 1991 om försvarstillstånd (1083/1991) 1 §, 2 § 1 mom., 3 § 1 mom., 4 § 1 mom., 7 § 1 mom., 8 § 1 och 2 mom., 9 § 1 mom. samt 11, 12, 16, 39 och 40 §,

av dessa lagrum 39 och 40 § sådana de lyder i lag 669/1995, som följer:

1 §

För tryggnad av självständigheten och upprätthållande av rättsordningen kan rikets försvar effektiviseras och dess säkerhet stärkas genom att försvarstillstånd införs under krig som riktar sig mot Finland samt under sådana med krig jämförbara interna störningar som inbegriper våld och allvarligt påverkar upprätthållandet av allmän ordning och som syftar till att upphäva eller ändra det grundlagsenliga statsskicket.

2 §

Försvarstillstånd införs och förlängs genom förordning som utfärdas av republikens president. I förordningen bestäms i vilka avseenden 2 och 3 kap. skall tillämpas. Det får bestämmas att dessa skall tillämpas endast till den del det är nödvändigt för att syftet med denna lag skall nås, om de befogenheter som föreskrivs i beredskapslagen (1080/1991) inte är tillräckliga.

3 §

En förordning om införande av försvarstillstånd (*tillämpningsförordning*) som utfärdas av republikens president ges för viss tid, högst tre månader.

4 §

Försvarstillstånd kan under de förutsättningar som anges i 1 § och 2 § 1 mom. förlängas genom en förordning (*förlängningsförordning*) som utfärdas av republikens president och som skall ges för viss tid, högst ett år i sänder. Vad som bestäms i 3 § 2 mom. gäller även förlängningsförordningen.

7 §

Med stöd av denna lag får inte någons grundlagsenliga rättigheter eller andra rättigheter begränsas i större utsträckning än vad som är nödvändigt för att lagens syfte skall nås. Inte heller får någon vid tillämpningen

av lagen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person.

8 §

Om någon, som inte är riksdagsledamot, på grund av tidigare brottslig verksamhet eller annars på giltiga grunder med sannolikhet kan misstänkas göra sig skyldig till högförräderi eller landsförräderi eller till något annat brott som är ägnat att skada eller äventyra rikets försvar eller säkerhet, kan chefen för polisinspektionen i länet för högst tre månader i sänder förplikta honom eller henne att bo på en bestämd ort eller att vistas på en bestämd plats och samtidigt ställa honom eller henne under särskild uppsikt eller ålägga honom eller henne att flytta från sin vistelseort.

Den som har ålagts något som avses i 1 mom. får inom 14 dagar från det att åläggandet delgavs honom eller henne anförda besvär hos den allmänna underrätten på sin bostadsort. Underrätten är beslutför också med endast ordföranden. Besvärsskriften kan för vidarebefordran till underrätten lämnas in också till chefen för polisinspektionen i länet, som har givit åläggandet. I samband med att åläggandet ges skall personen i fråga upplysas om möjligheten att anförda besvär.

9 §

Om de åtgärder som nämns i 8 § är otillräckliga med tanke på lagens syfte, kan den allmänna underrätten på den persons bostadsort som avses i nämnda paragrafs 1 mom. på yrkande av chefen för polisinspektionen i länet, länspolisstyrelsen, chefen för skyddspolisens eller polisöverstyrelsen bestämma att personen i fråga skall tas i skyddsförvar för högst tre månader i sänder.

11 §

Anmälan om en allmän sammankomst

skall göras skriftligen senast tre dagar före den planerade sammankomsten till polisen på den ort där sammankomsten ordnas. Chefen för polisinrättningen i häradet kan av särskilda skäl även godkänna en anmälan som har gjorts senare.

Chefen för polisinrättningen i häradet kan förbjuda en sammankomst som sannolikt skulle skada eller äventyra rikets försvar eller säkerhet.

Polisen skall förhindra sammankomster som inte har anmälts enligt 1 mom. eller som har förbjudits med stöd av 2 mom.

En polis som hör till befälet har rätt att bestämma att en sammankomst skall avslutas, om det utgående från sammankomstens förlopp kan anses vara sannolikt att den, om den får fortsätta, skulle skada eller äventyra rikets försvar eller säkerhet.

12 §

Länsstyrelsen kan begränsa rätten att avlägsna sig från en bestämd ort samt förbjuda vistelse utomhus utan polisens tillstånd under vissa tider eller på vissa platser, om befolkningens säkerhet eller ett viktigt militärt försvarsintresse kräver det.

I brådslande fall kan ett förbud enligt 1 mom. utfärdas av chefen för polisinrättningen i häradet. Beslutet skall omedelbart underställas länsstyrelsen.

16 §

Chefen för polisinrättningen i häradet kan bestämma att skjutvapen, vapendelar, projektiler och patroner samt sprängämnen som innehas av enskilda skall överlämnas till polisen tills vidare, om befolkningens säkerhet eller ett viktigt militärt försvarsintresse kräver det.

39 §

Om straff för obehörigt offentliggörande eller röjande för någon av en sådan uppgift som avses i 13 § föreskrivs i 12 kap. 5—7 § strafflagen (39/1889).

40 §

Om straff för av grov oaktsamhet begånget obehörigt offentliggörande eller röjande för någon av en sådan i 13 § avsedd uppgift som enligt vad som har bestämts eller föreskrivits skall hållas hemlig föreskrivs i 12 kap. 8 § strafflagen.

Denna lag träder i kraft den

2000.

Lag

om ändring av lagen om räddningsväsendet

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen den 30 april 1999 om räddningsväsendet (561/1999) 65 och 76 §, 78 § 2 mom., 79 § 1 mom. 2 punkten, 80 § 3 mom. och 82 § 3 mom., samt fogas till 1 § ett nytt 4 mom. som följer:

1 §

Lagens tillämpningsområde

för räddningsväsendet under undantagsför-
hållanden ingår i beredskapslagen
(1080/1991).

Bestämmelser om särskilda befogenheter

Denna lag träder i kraft den

2000.

Helsingfors den 21 februari 2000
